

# Голас Радзімы

№ 43 (1821)

7 кастрычніка 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ  
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.  
Цана 4 кап.



Апошнія размовы... Зараз гэтыя вясельныя хлопцы і дзяўчаты, якія будуць выступаць у ролі скамарохаў, разыдуцца гандляваць ласункамі і цешыць публіку.  
[Фотарэпартаж аб святочным кірмашы ў горадзе Шчучыне змешчаны на 3-й стар.]

**НАДЗЕЙНАЯ МІНЭРАЛЬНА-  
СЫРАВІННАЯ БАЗА РЭСПУБЛІКІ**

[«Не злічыць скарбаў»]  
стар. 2—3

**РОЗУМ ПАВІНЕН ПЕРАМАГЧЫ**

[«Заявление глав правительств  
государств —  
членов Совета Экономической  
Взаимопомощи»]  
стар. 4

**У ГУШЧАРЫ  
БАРАДУЛІНСКІХ ТРОПАУ**

[«Дзе кожны гук азяблай сінічкы  
цінькае...»]  
стар. 7

## ПАДЗЕІ • ЛЮДЗІ • ФАКТЫ

## СУПРАЦОУЊЦТВА

## ВЫСТАўКА БССР

У Любляне, сталіцы Сацыялістычнай Рэспублікі Славеніі, адкрылася выстаўка «Навука, тэхніка і эканоміка Беларускай ССР». Звыш трох тысяч экспанатаў размешчаны на плошчы 600 квадратных метраў у Цэнтральным павільёне пастаяннага люблянскага кірмашу.

Разнастайныя і цікавыя стэнды беларускай выстаўкі. Яе экспанаты знаёмяць наведвальнікаў з шырокімі магчымасцямі народнай гаспадаркі БССР, дасягненнямі яе навукі і культуры, расказваюць аб дынамічным і стабільным росце жывёлага ўзроўню беларускіх працоўных.

Асобны раздзел прысвечаны міжнародным эканамічным, навукова-тэхнічным і культурным сувязям рэспублікі. Ён раскрывае дзейнасць Беларускай ССР як аднаго з членаў — заснавальнікаў ААН у барацьбе за мір, міжнародную бяспеку і раззбраенне.

Выстаўку адкрыў намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Л. Фірысанав.

Выступаючы на цырымоніі, намеснік Старшыні Выканаўчага веда Скупшчыны СР Славеніі В. Кляменчыч асабліва падкрэсліў яе важнае значэнне для далейшага развіцця шматбаковых сувязей паміж БССР і Сацыялістычнай Рэспублікай Славеніі, рэспублікамі, якія з'яўляюцца часткай плённага савецка-югаслаўскага супрацоўніцтва.

Адбылася сустрэча Л. Фірысанова з В. Кляменчычам. У ходзе гутаркі, якая прайшла ў цёплай сяброўскай атмасферы, бакі абмяняліся інфармацыяй аб развіцці дзвюх рэспублік. Было канстатавана, што ўзаемавыгадныя сувязі паміж Беларуссю і Славеніяй маюць шматбаковую традыцыю. Існуюць рэальныя магчымасці для расшырэння і паглыблення двухбаковага супрацоўніцтва ў рамках паспяховых савецка-югаслаўскіх адносін.

Дэлегацыю Савецкай Беларусі на чале з намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР Л. Фірысанавым прыняў Старшыня Скупшчыны Славеніі В. Хафнер.

## КАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

НА АРБЦЕ  
ВАКОЛ ВЕНЕРЫ  
З ПАВЕДАМЛЕННЯ ТАСС

Савецкая навука і тэхніка дабіліся новага выдатнага поспеху ў даследаванні планет Сонечнай сістэмы. У ходзе палёту станцыі «Венера-15» на арбіце штучнага спадарожніка Венеры ўпершыню ў свеце атрыманы ўнікальныя радыёлакацыйныя відарысы недаступных для назірання з Зямлі участкаў паверхні Венеры.

Савецкая аўтаматычная станцыя «Венера-15» была выведзена на арбіту вакол Венеры 10 кастрычніка. Як паведамлялася ўжо, асноўнай мэтай палёту з'яўляецца правядзенне комплексных дыстанцыйных даследаванняў паверхні планеты і яе атмасферы.

У адпаведнасці з праграмай палёту 16 кастрычніка станцыя «Венера-15» правяла першы сеанс радыёзандзіравання планеты, у працэсе якога з дапамогай лакара бакавага агляду атрыманы відарысы прыпалярнай зоны Венеры плошчай больш чым 1 мільён квадратных кіламетраў з высокім адрозненнем. На відарысе распазнаюцца ўдарныя кратэры, грады ўзвышшаў, буйныя разломы, уступы, горныя хрыбты і дэталі рэльефу размерам 1—2 кіламетры. Выяўлены розныя на сваёй прыродзе геалагічныя ўтварэнні, якія ўказваюць на працягласць актыўнага тэктанічнага жыцця планеты і складанасць геалагічных працэсаў, што адбываюцца на ёй.

Пасля гэтага будзе пачата сістэматычнае радыёзандзіраванне планеты, якое ўключае дэталёвае радыёкарціраванне скрозь воблачны слой раёнаў паверхні Венеры блізка ад яе паўночнага полюса, а таксама комплекснае вивучэнне атмасферы і паверхні планеты па трасе палёту.

У ПАЛЁЦЕ  
«ПРАГРЭС-18»

## З ПАВЕДАМЛЕННЯ ТАСС

У адпаведнасці з праграмай забеспячэння далейшага функцыянавання арбітальнай навуковай станцыі «Салют-7» 20 кастрычніка 1983 года ў

12 гадзін 59 мінут маскоўскага часу ў Савецкім Саюзе зроблен запуск аўтаматычнага грузавога карабля «Прагрэс-18».

22 кастрычніка ажыццёлена стыкоўка аўтаматычнага грузавога карабля «Прагрэс-18» з арбітальным пилатуюмым комплексам «Салют-7» — «Саюз Т-9».

Карабель «Прагрэс-18» даставіў на арбіту паліва для аб'яднанай рухальнай устаноўкі станцыі, абсталяванне, апаратуру, матэрыялы для правядзення навуковых даследаванняў і забеспячэння жыццядзейнасці экіпажа, а таксама пошту.

## МІЖНАРОДНЫЯ КАНТАКТЫ

ЗНАХОДЖАННЕ ПАСЛА  
РЭСПУБЛІКІ КУБА

Мінск наведваў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Рэспублікі Куба ў Савецкім Саюзе Рэне Анільо Капотэ. Пасла суправаджаў другі сакратар пасольства Хорхе Марці Марцінес. Рэне Анільо Капотэ нанёс візіт другому сакратару ЦК Кампартыі Беларусі Г. Баргашэвічу. Адбылася гутарка, якая прайшла ў сардэчнай, таварыскай абстаноўцы.

Пасол Рэспублікі Куба нанёс таксама візіт Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Палякову і першаму намесніку Старшыні Савета Міністраў БССР Ю. Хусайнаву.

У Таварыстве дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі Рэне Анільо Капотэ сустрэўся з актывістамі Беларускага аддзялення Таварыства савецка-кубінскай дружбы.

Пасол усклаў кветкі да помніка У. І. Леніну, аглядаў славутасці сталіцы рэспублікі, зрабіў паездку ў Брэст. Тут ён сустрэўся з кіруючымі партыйнымі і савецкімі работнікамі вобласці, наведваў прамысловыя прадпрыемствы, мемарыяльны комплекс «Брэцкая крэпасць-герой», археалагічны музей «Бярэсце».

Намеснік міністра замежных спраў БССР Л. Максімаў даў у гонар Рэне Анільо Капотэ сьнеданне.

## СЯБРОўСКІЯ СУВЯЗІ

НА ЛЕГЕНДАРНАЙ  
ЗЯМЛІ БРЭСТА

Цёпла і сардэчна сустрэлі працоўныя горада над Бугам ветэранаў другой сусветнай вайны і пасланцоў моладзі ПНР, якія прымалі ўдзел у святкаванні 40-годдзя Войска Польскага ў Савецкім Саюзе і прыбылі ў Брэст з поездам дружбы. Дзяўчаты паднеслі гасцям кветкі.

З хваляваннем польскія сябры ступілі на зямлю легендарнай крэпасці-героя. Яны пабывалі на месцах жорсткіх баёў на Кобрынскім умацаванні, на цэнтральным востраве цытадэлі, аглязелі мемарыяльны комплекс, пазнаёміліся з экспазіцыяй музея, дзе сабраны свяшчэнныя рэліквіі — сведкі неўміручага подзвігу савецкіх воінаў.

Да Вечнага агню польскія сябры ўсклалі кветкі, мінутай маўчання ўшанавалі памяць загінуўшых герояў.

Госці з ПНР зрабілі экскурсію па горадзе, аглязелі раёны новага будаўніцтва, у Палацы культуры прафсаюзаў прысутнічалі на канцэрце мастацкай самадзейнасці.

## ВЕКАПОМНЫЯ ДАТЫ

ЗНІШЧЫЛІ  
«УСХОДНІ ВАЛ»

Зноў ажылі ў памяці ўдзельнікаў бітвы за Дняпр падзеі саракагадовай даўнасці. Днямі ветэраны сустрэліся на месцах былых баёў каля горада Лоева.

Як паведаміла 17 кастрычніка 1943 года Савінфармбюро, «на поўдзень ад Гомеля нашы войскі паспяхова фарсіравалі раку Дняпр і, правяўшы абарону праціўніка працягласцю на фронту 20 кіламетраў і на глыбіню ад 5 да 10 кіламетраў, авалодалі раённым цэнтрам Гомельскай вобласці горадам Лоеў і населенымі пунктамі Казарогі, Крупейкі, Шытцы, Бывалкі».

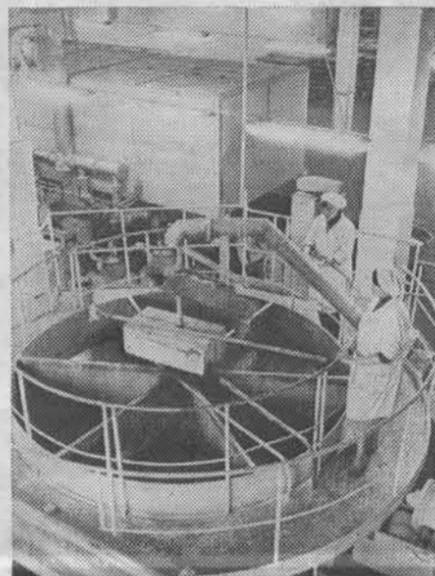
Гарачымі былі баі на гэтым участку фронту. Уздоўж ракі вораг стварыў магутны абарончы рубж — так званы «ўсходні вал», які ён лічыў не-

прыступным. Але гэтыя разлікі фашыстаў былі разбураны савецкімі воінамі. Фарсіраванне ракі і прырыў варажай абароны на вялікім участку фронту былі здзейснены дзёрзка, хутка, нечакана для ворага. Пра жорсткія баі гаворыць такі факт: 183 салдатам, афіцэрам і генералам, якія здзейснілі подзвігі ў час баёў за Дняпр каля Лоева, было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза, тысячы воінаў узнагароджаны баявымі ордэнамі і медалямі.

Гэты прырыў стварыў спрыяльнае апэратыўнае становішча для правядзення далейшых наступальных апэрацый па вызваленню Гомеля і іншых буйных населеных пунктаў вобласці.

Аб подзвігах савецкіх воінаў пад Лоевым расказваюць экспанаты на-роднага музея бітвы за Дняпр, які адкрыты ў горадзе. Першымі наведвальнікамі музея сталі ганаровыя госці лоеўчан — ветэраны вайны, удзельнікі фарсіравання Дняпра, якія прыехалі на святкаванні 40-годдзя вызвалення Лоева. У горадзе адбыўся мітынг.

## НОВАБУДОУЛІ



Новы хлебазавод пабудаваны ў Смаргоні. Гэта вялікае, аснашчанае сучасным абсталяваннем прадпрыемства. Жыхары раёна высока ацанілі якасць выпякаемых тут чорнага і белага хлеба, булак, батонаў, пячэння. Амаль сорак тон такіх вырабаў сыходзіць штосутчна з канвеера завода, які забяспечвае хлебам магазіны і прадпрыемствы грамадскага харчавання ўсяго раёна. Не забыты і старыя хлебапікарні, якія замяніў новы завод. У іх вядзецца рамонт, а пасля мадэрнізацыі абсталявання будзе наладжаны выпуск невялікіх партый кандытарскіх вырабаў.

НА ЗДЫМКУ: у цэху новага хлебазавода.

## СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ



Аднымі з першых у Слуцкім раёне заканчаюць уборку цукровых буракоў механізатары калгаса імя Арджанікідзе. Лепш за іншых папрацавала звяно Анатоля Ігнатвіча. З кожнага гектара тут атрымліваюць больш за 300 цэнтнераў каранёў.

НА ЗДЫМКУ: уборка цукровых буракоў у калгасе.

## КАРЫСНЫЯ ВЫКАПНІ

## БЕЛАРУСІ

НЕ  
ЗЛІЧЫЦЬ  
СКАРБАЎ

Рамантыкай прыгод абвешаны экзатычныя краіны... Эльдарада... Кландайк... Залатая ліхаманка «джэнтльменаў удачы», пірацкія паруснікі ля берагоў казачных зямель, у нетрах якіх тояцца золата, каштоўныя камяні... Высакародныя металы, бурштын, горны крышталі, дыяманты...

Беларусь нічога гэтага не ведала. У далёкім мінулым нашы продкі выкарыстоўвалі крэмень, а пасля — балотныя руды, якія далі назву многім беларускім гарадам і вёскам — рудні.

Акрамя балотнай руды, беларуская зямля давала яшчэ розныя пяскі, гравій, торф. Дзе нідзе сустракалася охра. Лічылася, што нічога больш і няма ў Беларусі — ні на паверхні, ні ў глыбіні.

Але праведзеныя ў пасляваенныя гады ў шырокіх маштабах пошукава-разведаныя работы з прымяненнем глыбокага (да 4—5 кіламетраў) бурэння, а таксама шматбаковыя даследаванні на падставе аэрафотаздымкі, навіейшых геафізічных і геахімічных метадаў абвергнулі гэтае памылковае меркаванне.

На сёння ў рэспубліцы разведаны і асвоены буйнейшыя ў краіне басейн калійных солей, шэраг радовішчаў нафты і газу. Намячаецца пачаць прамысловую распрацоўку бурых вугляў, гаручых сланцаў, фасфарытаў, жалезных і тытана-жалезных руд. Выяўлены і папярэдні разведаны залежы калінаў і даўсаніту, перспектывы на алюмініевую сыравіну. У асадных пародах Беларусі на падставе геахімічных метадаў пошукаў выяўлены цэлы шэраг аманальных палёў, перспектывы на розныя металічныя карысныя выкапні — медзь, ванадый, вальфрам, тытан, цыркон, свінец, волава і іншыя.

Гордасць беларусаў — першы ў рэспубліцы горад шахцёраў Салігорск, размешчаны за 25 кіламетраў на поўдзень ад старажытнага Слуцка, добра вядомы не толькі ў Савецкім Саюзе, але і далёка за яго межамі. Тут у 60-х гадах было пачата прамысловае асваенне Старобінскага радовішча калійных солей. Здабыча руды ажыццяўляецца падземным спосабам на глыбіні 400—600 метраў, а затым на аб'ектах фабрыках вытворчых аб'яднання «Беларуськалій» з яе вырабляюць калійныя мінеральныя ўгнаенні. Цяпер «Беларуськалій» забяспечвае 50 працэнтаў агульнасаюзнага выпуску гэтай каштоўнай прадукцыі для сельскай гаспадаркі — столькі ж, колькі яе вырабляюць у ЗША. Горныя работы вядуцца на чатырох рудніках, аснашчаных навіейшымі механізмамі і сродкамі аўтаматызацыі. Больш таго, на салігорскіх рудніках упершыню ў сусветнай практыцы прыменена тэхналогія здабыўных работ доўгімі забоямі з абвальваннем мацаванняў, што дазваляе знізіць страты карыснага выкапня ў нетрах да 10—20 працэнтаў (супраць 45—55 працэнтаў на рудніках ЗША і Канады). У перспектыве плануецца будаўніцтва яшчэ двух калійных руднікоў. Намячаецца таксама прамысловае асваенне другога радовішча калійных солей — Петрыкаўскага, якое па запасах мінеральнай сыравіны не ўступае Старобінскаму. З развіццём вытворчасці расце і доб-

раўпарадкоўваецца горад Салігорск, у якім цяпер пражывае 75 тысяч чалавек.

А неўзабаве, праз 3—4 гады, на карце рэспублікі з'явіцца яшчэ адзін шахцёрскі горад — Жыткавічы. Геологі выявілі ў басейне ракі Прыпяць даволі значныя запасы бурога вугалю, які залягае на глыбіні 30 метраў. Для будаўніцтва Жыткавіцкага буравугальнага разрэзу ўжо выдаткавана 50 мільёнаў рублёў капіталаўкладанняў.

Ёсць на Палессі і гаручыя сланцы, цікавасць да якіх у апошнія гады значна ўзрасла, асабліва ў тых краінах (у тым ліку і ў ЗША), якія маюць вялікія запасы гэтай каштоўнай сыравіны. У межах беларускага сланцаноснага басейна ўжо вызначаны два найбольш перспектывныя ўчасткі — Любанскае і Тураўскае радовішчы з прамысловымі запасамі сыравіны каля двух мільярадаў тон, на базе якіх можна пабудаваць шэсць шахт з агульным аб'ёмам здабычы карыснага выкапня не менш за 25 мільёнаў тон штогод.

Калі вугаль і гаручыя сланцы — гэта заўтрашні дзень горнай прамысловасці БССР, дык нафта — ужо рэальнасць. Цяпер у рэспубліцы штогод здабываюцца мільёны тон нафты. Прычым беларуская нафасці з'яўляецца лепшай у свеце, у ёй практычна няма серы.

На паўночным усходзе Гродзенскай вобласці разведаны даволі значныя запасы жалезных руд. Найбольшую практычную цікавасць маюць Окалаўскае і Навасёлкаўскае радовішчы руд пры сярэднім утрыманні жалеза 25—30 працэнтаў. У Заходняй Еўропе паклады жалезных руд з такой якасцю даўно ўжо ўведзены ў прамысловую распрацоўку. Што ж датычыць радовішчаў Беларусі, дык яны з'яўляюцца для СССР рэзервовай сыравіннай базай у сувязі з інтэнсіўнай здабычай жалезных руд больш высокай якасці ў раёне Крывога Рога на Украіне і ў межах Курскай магнітнай анамаліі.

Нетры беларускай зямлі перспектывныя і на некаторыя каларовыя металы, рэдкія элементы. Найбольшую цікавасць маюць тут россыпы тытану і цыркону, медныя анамаліі.

Памяншэнне запасаў медных руд з павышаным утрыманнем металу ў сусветнай вытворчасці прадвызначае неабходнасць прамысловага асваення бедных руд. У вырашэнні гэтай праблемы вельмі перспектывныя мезазеносныя адкладанні Беларусі тыпу «медзістых пясчанікаў». Найбольш перспектывнымі для прамысловай здабычы медзі з'яўляюцца «медзістыя пясчанікі» Прыпяцкай упадзіны, размешчаныя на паўднёвым усходзе рэспублікі. Анамальныя канцэнтрацыі медзі тут шырока распаўсюджаны, але рудныя запасы носяць яўна выражаны гнездавы характар. У гэтых умовах мясцовыя рэсурсы медных руд мяркуюцца асвойваць рухомымі гідраметалургічнымі ўстаноўкамі. Пры гэтым ствараюцца спрыяльныя ўмовы для распрацоўкі невялікіх пакладаў, нягледзячы на іх тэрытарыяльную раскіданасць. Папярэднія разлікі паказваюць, што прадпрыемства па здабычы медзі ва ўмовах Беларусі будзе рэнтабельным. Добра асабліва сцю медзістых пясчанікаў Прыпяцкай упадзіны з'яўляецца таксама прысутнасць у іх вальфрам і ванадыю, спадарожнае здабыванне якіх значна палепшыць эканамічныя паказчыкі тэхналогіі. Такім чынам, медзістыя пясчанікі Беларусі маюць істотную народнагаспадарчую каштоўнасць, якая будзе рэалізавана ў самай бліжэйшай будучыні.

З роўным поспехам такая тэхналогія можа быць выкарыстана і для здабычы цэлага шэрагу іншых каштоўных карысных выкапняў, выяўленых на тэрыторыі рэспублікі, але на значных глыбінях і з невысокім утрыманнем карысных кампанентаў, такіх, як марганец, цынк, свінец, волава, кобальт, нікель. Добрая перспектывы звязаны з магчымасцю

здабычы алюмінію з ужо разведаных радовішчаў.

У раёне горада Мсціслаўля Магілёўскай вобласці разведаны таксама буйныя запасы фасфарытаў. Таму мяркуюцца наладзіць вытворчасць фосфарных угнаенняў. Гэта дасць магчымасць палепшыць забеспячэнне сельскай гаспадаркі Беларусі мінеральнымі ўгнаеннямі, знізіць транспартныя расходы на дастаўку іх у раёны непасрэднага ўжывання, больш рацыянальна выкарыстоўваць працоўныя рэсурсы рэспублікі. У сваю чаргу для БССР гэта ўсё абумоўлена добра развітай транспартнай сістэмай, даволі густой сеткай газавододаў, добра развітай індустрыяльна-будаўнічай базай, наяўнасцю неабходных энергетычных і працоўных рэсурсаў. Для народнай гаспадаркі Савецкага Саюза ў цэлым прамысловае асваенне фасфарытавых радовішчаў Беларусі забяспечыць больш раўнамернае геаграфічнае размяшчэнне тукавай прамысловасці.

Акрамя цвёрдых карысных выкапняў, Беларуская ССР мае буйнейшыя запасы ёдных, ёд-бромных і бромных вод з павышанымі канцэнтрацыямі металічных элементаў. Гэтыя воды ў першую чаргу могуць быць выкарыстаны для здабывання брома і іоду. У межах Прыпяцкай упадзіны на глыбіні 2,5—4 кіламетраў расолы рознага саставу ўтрымліваюць высокую канцэнтрацыю цэзію, стронцыю, рубідыю, бору. Вялікія магчымасці звязаны з перапрацоўкай расолаў Беларускага каліеноснага басейна. Ужо цяпер у вытворчым аб'яднанні «Беларуськалій» на базе Старобінскага радовішча калійных солей з прымяненнем іонаабменнага спосабу можа быць наладжаны выпуск брома і магнію. Разлікі паказваюць, што вытворчасць гэтых металаў з падземных высокамінералізаваных вод рэнтабельная.

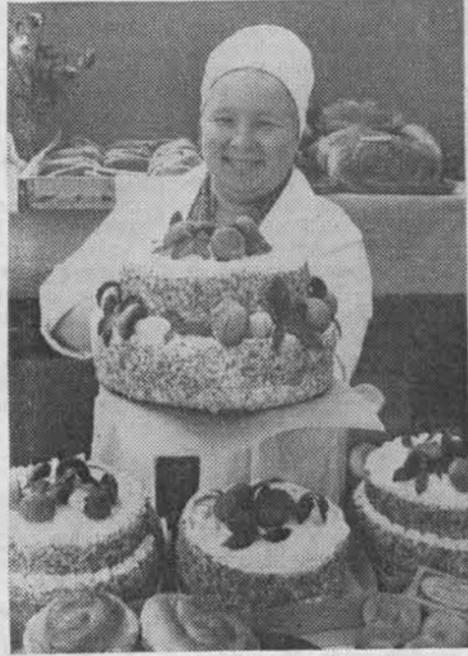
Народная гаспадарка Савецкай Беларусі, якая інтэнсіўна развіваецца, цяпер забяспечана надзейнай сыравіннай базай будіндустрыі. Паўсюль вядзецца здабыча такіх будаўнічых матэрыялаў, як пясчана-гравійныя, даламіты, мел, кварцавы і шкляны пясок, выкапнёвая гліна. Самым буйным прадпрыемствам у прамысловасці будаўнічых матэрыялаў з'яўляецца Мікашэвіцкі камбінат, які ажыццяўляе здабычу будаўнічага каменя.

Ва ўмовах інтэнсіфікацыі грамадскай вытворчасці ў корані змяніліся адносіны і да тарфяных рэсурсаў, якія шырока распаўсюджаны на тэрыторыі рэспублікі. Калі раней, аж да 70-х гадоў, торф выкарыстоўваўся выключна для камунальна-бытавых патрэб мясцовага насельніцтва ў якасці паліва, дык цяпер гэты напрамак паступова выключнаецца з народнагаспадарчага абарачэння (да 2000 года здабыча торфу на паліва будзе поўнасьцю спынена ў сувязі з поўнай газіфікацыяй населеных пунктаў). Асноўным напрамкам выкарыстання тарфяных масіваў становіцца сельская гаспадарка. Цяпер у рэспубліцы шырокім фронтам вядуцца меліярацыйныя работы. Практыка паказвае, што на асушаных тарфяніках дасягаецца высокая ўраджайнасць усіх без выключэння сельскагаспадарчых культур.

У брацкай сям'і народаў СССР Савецкая Беларусь уносіць істотны ўклад у далейшае развіццё народнай гаспадаркі краіны і павышэнне дабрабыту савецкага народа. Гэтым садзейнічае і надзейная мінеральна-сыравінная база рэспублікі, створаная беларускімі геологамі за апошнія 30—35 гадоў. Мінеральныя рэсурсы разглядаюцца як комплексная сыравіна і ўводзяцца ў народнагаспадарчы абарот паступова, у інтарсах сучаснага і будучых пакаленняў, з улікам усіх надзейных патрабаванняў рацыянальнага выкарыстання прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя.

**Валерый ЯРМОЛЕНКА,**  
кандыдат тэхнічных навук.

## ЖЫВЕ ДАЎНЕЙШАЯ ТРАДЫЦЫЯ



Дажынкi. Многія стагоддзі існуе ў народзе гэтае свята, якое змяняе канец уборкі ўраджая. Апошні сноп жнеі ўпрыгожвалі стужкамі, надзявалі на галовы вянкi з каласкоў і палых кветак і з песнямі вярталіся ў сяло. Там да позняга вечара працягвалася веселасць, кружыліся карагоды. У многім змянілася з таго часу жыццё сялян, але старадаўняя традыцыя адзначаць заканчэнне ўборкі ўраджая святам жыве. Праўда, і само свята змянілася. Раней сяляне дзякавалі богу за добрае надвор'е, за тое, што даў багаты ўраджай. Цяпер мы перш за ўсё віншваем саміх хлебаробаў. Дзякуючы іх рупнасці і працы зямля шчодрэ адорвае людзей хлебам.

У нашай краіне шмат увагі ўдзяляецца развіццю культуры на вёсцы. Цяпер тут працуюць тысячы высокакваліфікаваных работнікаў культуры з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй. Менавіта дзякуючы іх старанням старадаўнія звычкі не толькі захоўваюцца, але і набываюць новыя сучасныя формы. Вялікае свята ўраджая прайшло нядаўна ў раённым цэнтры Шчучын Гродзенскай вобласці. Пасля ўрачы-



стага віншавання герояў жыва, уручэння ім узнагарод і падарункаў адбылося народнае гуляне. Многа працавалі арганізатары свята, каб зрабіць прыемнае яго гасцям. Праводзілася яно ў выглядзе старадаўняга народнага кірмашу. У шматлікіх палатках і крамах прадаваліся самыя разнастайныя тавары. Асабліва цікавасць выклікалі апетытныя рады, дзе можна было паспрабаваць усё, што толькі душа жадае: ад заліўнага шчупака да вялізнага торта з грацыёзнымі,

нібыта жывымі лебедзямі, што плывуць па блакітнаму возеру. А ў цэнтры кірмашу давалі канцэрты самадзейных артыстаў, працавала мноства атракцыёнаў для дарослых і дзяцей, проста сярод публікі выступалі спевакі і танцоры цыганскага табара і скамарохі.

**НА ЗДЫМКАХ:** урачыстае шэсце герояў жыва; гаспадыня апетытных радоў; прыёмна сфатаграфаваная ў вясылым фотаатэлье; выступаюць удзельнікі мастацкай самадзейнасці.

Фота С. КРЫЦКАГА.



## ПІЎЗАВОДУ—100 ГАДОЎ

Напіткі «Бураціна», «Лімон», «Яблык», «Мандарынавы», «Байкал», «Апельсінавы», піва «Жыгулёўскае», «Маскоўскае», «Мартаўскае», «Мінскае» — гэта няпоўны пералік прадукцыі, якую выпускае Аршанскі піўзавод. Высокую якасць яе неаднаразова пацвярджалі дэгустацыйныя саветы.

Безалкагольныя напіткі і піва з аршанскай маркай прадаюцца ў дзсятках гарадоў нашай краіны. Спецыялісты завода многа працуюць над удасканаленнем тэхналогіі вытворчасці,

павышэннем смакавых якасцей прадукцыі. Упершыню ў нашай краіне на заводзе распрацаваны і ўкаранены прагрэсіўны спосаб вытворчасці соладу на аснове перазамочвання сыравіны.

Аршанскія півавары адзначылі юбілейную дату. Заводу споўнілася сто гадоў. Цяпер на заводзе выпускаюць у год 1 мільён 70 тысяч дэкалітраў піва, 450 тысяч дэкалітраў безалкагольных напіткаў.

# ЗАЯВЛЕНИЕ

## ГЛАВ ПРАВИТЕЛЬСТВ ГОСУДАРСТВ—ЧЛЕНОВ СОВЕТА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ВЗАИМОПОМОЩИ

Главы правительств Народной Республики Болгарии, Венгерской Народной Республики, Социалистической Республики Вьетнам, Германской Демократической Республики, Республики Куба, Монгольской Народной Республики, Польской Народной Республики, Социалистической Республики Румынии, Союза Советских Социалистических Республик и Чехословацкой Социалистической Республики, собравшиеся на очередную сессию Совета Экономической Взаимопомощи для обсуждения текущих задач взаимного экономического сотрудничества, в нынешней напряженной международной ситуации считают необходимым выразить озабоченность своих государств в связи с опасностью дальнейшего резкого усиления гонки вооружений, особенно ядерных.

Уже сейчас гонка вооружений приобретает беспрецедентный размах. США и некоторые их союзники и сами не скрывают, что своими действиями преследуют достижение военного превосходства. Предпринимаются шаги, направленные на дальнейшее обострение политической конфронтации. Укрепляются позиции военно-промышленного комплекса, самых реакционных милитаристских сил, нарастает военный психоз.

Особую опасность создают намерения приступить в ближайшее время к практической реализации новых аме-

риканских ракет средней дальности в ряде западноевропейских стран.

Поэтому главы правительств обращаются к правительствам всех государств Европы и мира, чтобы привлечь их внимание к пагубным последствиям продолжения этого курса. Подорвав европейского и всеобщего мира, увеличение угрозы ядерной катастрофы серьезно отразилось бы на экономическом и социальном положении всего человечества, легли бы тяжелым бременем на международные экономические отношения.

Во-первых, новое усиление гонки вооружений повлечет за собой дальнейшее существенное возрастание военных расходов государств и отвлечет еще большие материальные и интеллектуальные ресурсы на непроизводительные цели, в ущерб жизненному уровню народов. Оно еще больше усугубит экономические трудности, которые переживают многие страны мира, создаст новые препятствия на пути их решения.

Во-вторых, это привело бы к росту инфляции и безработицы во многих странах, что отрицательно сказывается на положении трудящихся масс.

В-третьих, наращивание темпов гонки вооружений ограничит и сократит возможности оказания эффективной помощи развивающимся странам, в которых проживает три четверти человечества. В своем социально-экономи-

ческом развитии они столкнутся со значительно большими препятствиями, чем сегодня. Такова суровая реальность.

В-четвертых, дальнейшее обострение международной напряженности, нарастание угрозы ядерной войны неизбежно скажутся самым отрицательным образом на перспективах установления нового международного экономического порядка, будут усиливать деформацию и нестабильность международных экономических отношений в ущерб всему человечеству.

Главы правительств заявляют о готовности их стран сотрудничать со всеми государствами Европы и мира, со всеми миролюбивыми силами с целью предотвращения дальнейшей эскалации гонки вооружений.

Это самая важная задача наших дней. Вот почему за устранение опасности ядерной войны, за разоружение выступают смело, решительно и последовательно широкие массовые движения за мир. Все усилия должны быть подчинены этим целям. Только такой путь ведет к подлинному процветанию всех народов, всего человечества.

Главы правительств подчеркивают актуальность содержания в пражской Политической декларации государств—участников Варшавского Договора от 5 января 1983 года и в московском

совместном заявлении руководящих партийных и государственных деятелей семи социалистических государств от 28 июня 1983 года широкого комплекса предложений, направленных на устранение угрозы ядерной войны, прекращение гонки вооружений, в первую очередь ядерных, за разоружение и разрядку. Они заявляют, что политика социалистических стран была и будет направлена на достижение этих целей. В то же время они готовы рассматривать предложения других стран, отвечающие интересам мира и безопасности народов.

Главы правительств обращаются к США и другим государствам—членам НАТО с настоятельным призывом—самым серьезным образом взвесить опасные последствия, которые вызвало бы размещение новых ядерных ракет средней дальности в Европе, и вести дело к достижению договоренности, отвечающей интересам мира и во всем мире. Такая договоренность должна предусматривать отказ от размещения в Европе новых ядерных ракет средней дальности и соответствующее сокращение существующих ядерных средств средней дальности, причем сокращаемые ракеты будут ликвидированы, как и предложено Советским Союзом. Эта договоренность должна основываться на принципе равенства и одинаковой безопасности, способствовать стабильности военно-стратегич-

еской ситуации и равновесию сил.

Главы правительств выражают надежду, что и другие европейские государства будут способствовать успеху женеvских переговоров об ограничении ядерных вооружений в Европе.

Они убеждены в том, что еще существует возможность достижения договоренности на женеvских переговорах. Однако, если до конца текущего года соглашение на переговорах не будет достигнуто, то необходимо, чтобы переговоры с целью его достижения продолжались в условиях отказа США и их союзников по НАТО от установленных ими самими сроков размещения новых ядерных ракет средней дальности. При этом они подчеркнули, что важным вкладом в создание предпосылок для успешного завершения переговоров является готовность Советского Союза в таких условиях продолжать соблюдать введенное им в одностороннем порядке замораживание ракетных средств средней дальности, размещенных в европейской части его территории, и осуществлять одностороннее сокращение таких средств, начатое вместе с введением этого замораживания.

Разум должен восторжествовать. Должен быть сделан выбор в пользу укрепления всеобщего мира, безопасности и сотрудничества народов.

Берлин,  
20 октября 1983 года.

## АБАРОНА МІРУ — АБАВЯЗАК КОЖНАГА

### НАША ШЧЫРАЕ ЖАДАННЕ

З вялікай цікавасцю чытаю газету «Голас Радзімы». Мне зацікавіла апублікаваная на яе старонках анкета «Абарона міру — абавязак кожнага». Пастараюся адказаць на пастаўленыя пытанні.

Рабочаму класу многіх капіталістычных краін, і ў прыватнасці рабочым ФРГ, добра вядома, што Савецкі Саюз робіць усё магчымае для захавання міру на зямлі. У нашай краіне газеты і часопісы стараюцца абыходзіць маўчаннем важныя мірныя ініцыятывы Савецкай краіны, але ўсё ж па тэлебачанні дэманстрацыя даволі многа сюжэтаў, у якіх расказваецца аб імкненні СССР да міру. Аб гэтым гавораць і члены нашага ўрада. У барацьбе супраць ядзернай вайны, за раззбраенне ў ФРГ удзельнічаюць сотні тысяч людзей розных прафесій, палітычных і рэлігійных поглядаў. Але самымі актыўнымі сіламі ў гэтым руху выступаюць працоўныя і студэнцкая моладзь. Усе мы думам, што ні адна краіна не павінна дабівацца ваеннай перавагі над другой і што ўсім народам свету можна жыць у дружбе. Асабіста я не бачу ніякай пагрозы каму б там ні было з боку Савецкага Саюза. Такой жа думкі прытрымліваюцца мае калегі па рабоце і знаёмыя. Але ёсць людзі, якія вераць выдумкам прапаганды аб «савецкай ваеннай пагрозе». Іх няма, і з кожным годам становіцца ўсё менш. Я думаю, што было б вельмі добра, калі б усе краіны сабралі ўсю сваю зброю і патанілі яе ў самым глыбокім месцы сусветнага акіяна. Гэта быў бы лепшы шлях да міру, і нашы дзеці

і ўнукі змаглі б жыць на зямлі, не баючыся быць знішчанымі ў агні ядзернай вайны.

Браніслава АГУСЦІНОВІЧ.  
ФРГ.

### КАНАДА НЕ ЯДЗЕРНЫ ПАЛІГОН

Паважаная рэдакцыя!  
Прачытаў у вашай газеце анкету «Абарона міру — абавязак кожнага». Мне таксама хвалююцца пастаўленыя ў ёй пытанні, і я хачу на іх адказаць.

Так, нам вельмі добра вядома, што Савецкі Саюз цвёрда і пастаянна выступае за захаванне міру на зямлі. Наша прэса мала ўпамінае пра гэта, але амаль кожны суайчыннік падтрымлівае сувязь з Радзімай, чытае савецкія газеты і часопісы, з якіх даведваецца праўду. Урад Канады знаходзіцца пад моцным уплывам Злучаных Штатаў і падтрымлівае іх палітычны курс. Сёлета амерыканцы вырашылі ператварыць Канаду ў выпрабавальны палігон для новых амерыканскіх ракет. Нават у такім пытанні наш урад гатовы згадзіцца з паўднёвым суседам. Але ў народа Канады іншая думка. Мы не хочам, каб на нашай зямлі праводзіліся выпрабаванні новых відаў смертаноснай зброі. Па ўсёй краіне праходзяць дэманстрацыі і мітынгі пратэсту, на якіх канадцы рашуча выказваюцца супраць выпрабаванняў чужой зброі на сваёй тэрыторыі. Наша арганізацыя — Федэрацыя рускіх канадцаў — поўнагаспадарча падтрымлівае гэтыя намаганні канадскага народа. Па меры сіл мы таксама стараемся рабіць усё магчымае, каб захаваць мір на планеце. Члены

Федэрацыі ўдзельнічаюць у антываенных маніфестацыях, збіраюць сродкі ў Фонд міру, маральна і матэрыяльна падтрымліваюць рух барацьбы за мір. Мы добра ўсведамляем, якой небяспекай пагражае новая вайна ўсяму чалавецтву, і разам з народамі іншых краін прыкладзём усе намаганні, каб назаўсёды забяспечыць трывалы мір на планеце, дабіцца ўсеагульнага і поўнага раззбраення. Першым крокам у гэтым напрамку для канадцаў з'яўляецца, на маю думку, барацьба за забарону выпрабаванняў амерыканскіх ядзерных ракет на зямлі Канады.

Іосіф КАЗАК.

Канада.

### ДЛЯ НАС ПЫТАННЕ ЯСНАЕ

З газет, якія атрымліваем з Радзімы, мы ведаем, што ў многіх краінах існуюць прагрэсіўныя арганізацыі нашых суайчыннікаў. Ёсць такая арганізацыя і ў нашым горадзе Мангайме, аб'ядноўвае яна людзей розных нацыянальнасцей. Па меры сіл стараемся захоўваць родныя звычкі, падтрымліваць культурныя сувязі з Радзімай. У нас часта можна паглядзець савецкія кінафільмы, сустрацца з гасцямі з Савецкага Саюза. Мы ўрачыста адзначаем усе святы Радзімы.

Але сёння, калі ў свеце склалася трывожнае становішча, калі з усёй яснасцю перад людзьмі паўстала праблема, ці зможам мы зберагчы планету ад ядзернай катастрофы, кожны сумленны чалавек павінен рабіць усё магчымае, каб захаваць мір. На жаль, ёсць яшчэ людзі, якія сумняваюцца, ці трэба ім удзельнічаць у барацьбе за захаванне міру. Для нас гэтае пытанне было ясным

з самага пачатку. Большасць з нас перажыла вайну і добра ведае, што для людзей няма нічога больш неабходнага, чым мір. Іменна таму мы і назвалі нашу арганізацыю — культурнае таварыства «Мір». Мы пастаянна прымаем удзел ва ўсіх дэманстрацыях у абарону міру, якія праходзяць у нашым горадзе. Дарэчы, пра тое, у якіх умовах адбываюцца такія дэманстрацыі, хочацца расказаць больш падрабязна. Асабліва добра запамнілася мне дэманстрацыя, якая праходзіла напрыкладні Першамая. Яе ўдзельнікі прыходзілі да зборачнага пункта. На суседніх вуліцах ужо патрулявалі паліцэйскія, гатовыя да дзеяння пры сутычках левых, правых і неананцысцкіх груп, якіх нямала на Захадзе. Сцяганосцаў і актывістаў нашай дэманстрацыі фатаграфавалі агенты паліцыі, каб потым можна было ўстанавіць іх асобу, і ўся калона суправаджалася паліцэйскімі да месца агульнагарадскога мітыngu ў парку. Нам гэта нагадала часы фашысцкай няволі, калі нас пад канвоем вадзілі на работы. З мэтай адцягнуць людзей ад барацьбы супраць атамнай пагрозы царкоўныя і дробнабуржуазныя арганізацыі, якія таксама ведаюць, калі павінна адбыцца дэманстрацыя, арганізоўваюць у гэты час розныя вясельныя мерапрыемствы за горадам.

Цяпер пагроза ядзернай катастрофы асабліва моцна адчуваецца жыхарамі ФРГ. Большасць разумее, што калі на гэтай тэрыторыі будуць размешчаны новыя амерыканскія ракеты, то ўсе мы станем заложнікамі ЗША. У такой ролі не хоча апынуцца ніхто. Большасць жыхароў ФРГ рашуча заяўляе: «Не! — новым амерыканскім ракетам!» Патрабаванне народа яснае і пэўнае. Але ці прыслухаецца да яго ўрад?

Касум ВАЛІЕУ.

ФРГ.



Пінск. Набярэжная ракі Піны.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

Пятрусь БРОўКА

### МАЛЮНКИ ВОСЕНІ

Ах, восень, восень, ты пад сонцам

Неапсалёная пекнаты,

Ты расквідаеш,

Як чырвоны,

З кляноў барвовыя лісты.

Табе між сосен нібы цесна,

Ірвешся ўдалеч,

На прасцяг,

Вятрамі завяла ты песню

Па ўсіх дарогах і шляхах.

На правады ж панасаджала

Шпакоў у некалькі радоў,

Як быццам імі напісала

Жывыя ноты між слупоў.

## ENVIRONMENT PROTECTION

Every year the Byelorussian SSR marks on June 5 the World Environment Day, proclaimed in 1972 by the United Nations Conference on Human Environment. The Republic attaches great importance to the environment protection. According to Article 18 of the Constitution of the Byelorussian SSR, "In the interests of the present and future generations, the necessary steps are taken in the Byelorussian SSR to protect and make scientific, rational use of the land and its mineral and water resources, and the plant and animal kingdoms, to preserve the purity of air water, ensure reproduction of natural wealth, and improve the human environment".

The Byelorussian SSR, being a member of the United Nations Organization, makes its contribution to the activities of international organizations in the field of nature conservation. It actively participates in the United Nations Environment Programme, being a member of the Programme's Governing Council since 1979, and takes part in the UNESCO-sponsored Programme on Man and the Biosphere (MAB). In 1981 the Byelorussian SSR took part under a UNEP programme in the organization and work of the SCOPE-UNESCO seminar «The Dynamics of Wetland Ecosystems and Shallow Water Bodies». The Programme was partly implemented on the basis of Byelorussian Polesie. That year a seminar on the International Referral System INFOTERA-UNEP was held in Minsk. The first World Conference on Biosphere Reserves is to take place in the Byelorussian SSR in 1983. It will be accompanied by the «Biosphere Reserves-83» international exhibition. The Byelorussian SSR is a party to the Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution and the Convention on the Prevention of Maritime Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter.

Many problems related to the nature protection and rational use of natural resources are being solved currently in the Byelorussian SSR. Scientific and technical forecasts for the use of certain territories and natural resources, the general scheme of comprehensive use and protection of water resources for the period up to 1985, forecast for possible changes in

biosphere due to the development of national economy for the period up to the year of 2000 have been drawn up, a comprehensive scheme of protection and use of land resources is being developed and a central state service for environment monitoring and control has been established. The Council of Ministers of the Byelorussian SSR has instituted the Red Book of the Byelorussian SSR i. e. a book, indicating rare and endangered species of animals and plants.

Much of the territory of the Republic (35 per cent) is covered by woods. The preservation of forest tracts is ensured to a considerable extent by measures aimed to control erosion of soil. Forests were planted on the territory of 70 thousand hectares previously prevailed by sand and ravines. Land of total area 100 thousand hectares damaged by industry has been reclaimed and is used now in national economy. During last few years 550 installations for sewage purification were put into operation of total daily capacity 1.5 mln cubic metres. In 1981 and 1982 over 300 new air-cleaning installations were constructed and nearly 1000 overhauled.

In 1982 the city and a number of other towns and districts were winners of the socialist emulation for the conservation of natural resources in the Byelorussian SSR. The aim of the emulation was to promote fulfilling state plans regarding rational use of natural resources. The results of the emulation have manifested definite success achieved in realizing measures aimed at the conservation of arable land and forests, prevention of air, soil, surface and ground water pollution, conservation and development of flora and fauna.

The high rates of scientific and technical as well as of social and economic development of national economy bring about new tasks in the environment protection and use of natural resources. In the Byelorussian SSR they are being accomplished in comprehensive and purposeful manner with understanding that careful, rational attitude to the environment is the duty of every individual, every country and international community as a whole.

## Football is for the spectator

Eduard MALOFEEV, 41, a well-known footballer in his time, who recently coached Minsk Dynamo, the present national champion, was appointed several weeks ago chief coach of the USSR Olympic team.

Malofeyev started playing football in Kolomna, near Moscow, and in the early 60s played centre forward for Moscow Spartak. In 1963 he joined Minsk Dynamo and played for nearly a decade. During this time, he played on the national team and they placed fourth at the World Cup in England in 1966 and also took part in the preliminaries for the Olympics and in the European championship. Three times he was put on the list of the 33 best Soviet footballers, which is compiled at the end of each season.

At the moment the USSR Olympic team, which leads in its group, has to play three more games: on October in Greece vs its national team, then vs the Bulgarian team, and, lastly, on April 25 it will play at home against the Hungarian team.

"It is too early as yet to speak about implementing all my coaching plans," Malofeyev said after the USSR team, for which he was already the senior coach, beat Hungary. "I can only say that we shall be playing in a modern attacking style. My credo, as a coach, are not separate, even if outstanding, footballers, who play disappointedly in the field, but a single team capable of excellent teamwork and of playing the game at high speeds.

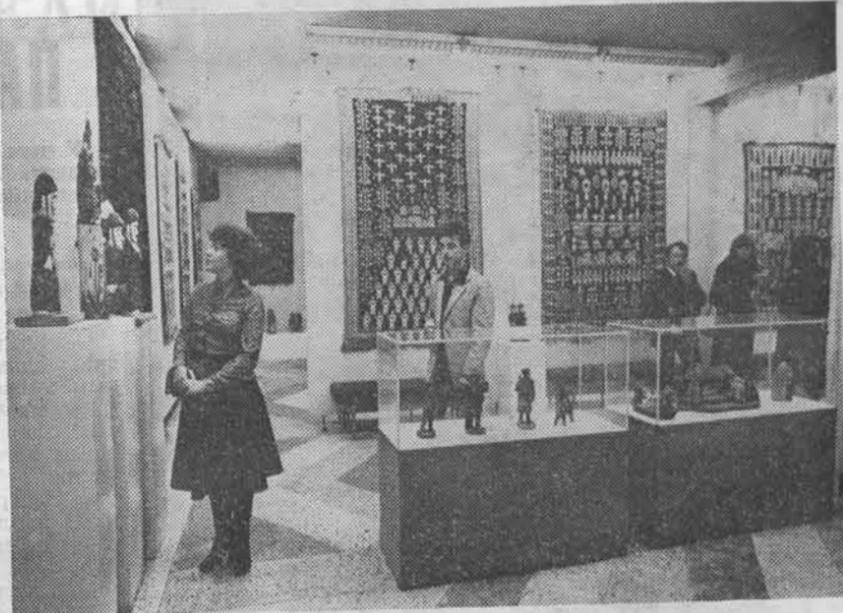
"Of course, it is very hard to come to



any conclusions from a single game. But I must say that our players showed good teamwork. The score of the game reflects the true correlation of forces, and the goal scored at the last minute was the logical completion of our team's advantage. We had, by the way, more chances of scoring during the match.

"As for this year's national championship, it is interesting in its unpredictability. It lacks favourites. The example given by Minsk Dynamo did a good service. Today nobody gets confused when faced by loud titles. Therefore, all the teams play to the limit of what they can do against any rival and such all-out competition can only benefit football at large. This will help to improve the players' performance and tactical skill. And the spectator, attracted by the stiff competition, comes to the stadiums, because, in the long run, football exists precisely for the spectator."

Alexander LEVINSON



This month we celebrate the 40th Anniversary of the Polish People's Army. It was created during the grim years of the World War II, took its baptism of fire on the territory of Byelorussia and then fought shoulder to shoulder with the Soviet Army against fascists. An exhibition that was opened in the hall of Grodno branch of the Artists' Union was dedicated to the date. On photo: in the hall of the exhibition.

Photo by A. PEREKHOD.

## THE PROSE OF LIFE AND A NAIVE POETIC DREAM

A new film, «A collective Visit to the Theatre», has been produced at the Belarusfilm Studios by Valery Rubinchik, 43. «King Stach's Wild Game Chase», one of his first four films, has enjoyed the greatest popularity (it won the Grand Prix at the international festival of detective and mystery films in Cattolica and special prizes at similar festivals in Paris and Montreal).

Group visits to the cinema, theatre or museums are a common occurrence here and are usually arranged by a local trade union committee. Not infrequently undertakings of this kind have something formalistic about them, so the words «a group visit» are sometimes spoken with a touch of irony. You feel that irony in the very first sequences of Rubinchik's film which show us a group visit to the theatre by residents of a large modern village. The note of irony is evident throughout the whole film. This is not a snobbish gibe at the expense of the heroes, however, but the authors' way of «keeping in check» the pathos, which is inevitable when serious matters like self-sacrifice, one's aim in life (real or ostensible), or love are discussed.

Outwardly, the film's story, written by Valentin Chernykh (he also scripted «Moscow Doesn't Believe in Tears»), is like an amusing anecdote. Carried away by the play he has seen at the theatre, Tikhomirov, a farm-machine operator, decides to invite the play's young author, a novice playwright, to his village. He wants this «engineer of human souls» to help with some family problems there.

The Writer comes and stays at the machine operator's home. He doesn't so much explore the life around him, as he interferes with it. As a result of advice he gives, one family falls apart (although another one appears), and the engagement of Anya, Tikhomirov's charming daughter, with a young man also finishes (in the finale, the Writer, whose first marriage fell through, marries the girl himself). The anecdotal peripeteias of the story are presented by Rubinchik with the finesse of a classical farce.

But it is not these things that you remember most, in the final count. What really impresses you is the refreshing, warm personality of Tikhomirov with his extraordinary life. As

the film unfolds, he increasingly comes to the fore, and we see, from what he does, that this simple villager has the moral stature of a true intellectual. He has not read very many «wise» books in his life, probably, but he, himself, possesses that supreme wisdom, the ability to give his all to other people, whoever they may be, be it his own children or his neighbours, or that ill-starred Writer, to whom he offers money because he doesn't want the young man to stop writing...

The actor, Yuri Stupakov, plays the part of Tikhomirov in a «deceptive weakness» style, as Rubinchik put it. From a common sense point of view, he is certainly somewhat of an eccentric (indeed, a father of grownup children and a man of repute, he devotes a lot of his time and energy to an amateur music ensemble). But the integrity and charm of this man are captivating, and we grieve his death in the finale.

Well, that is not the real finale, you know. The film's authors resort to a little ploy and finish the film by resurrecting the hero. In the end we see him sitting in the stalls, watching the play written by the Writer on a «village» theme. The play is in fact a crude replica of life. The director's idea, I think, was to show that superficial art is bound to distort reality.

He presents the issue of the life-art-relationship in yet another way. Time and again we see on TV screens, in front of our heroes, singers and actors from 20-30 years ago, the public's idols of the time, whose performance is so very unnatural.

Still, you can't reproach Rubinchik of premeditated prosaism in depicting reality. The world portrayed by him on the screen is full of poetic symbols sometimes not directly connected with the story. This, however, does not make them look «alien» in the general context of the film, because all those seemingly unconnected details add up to the image of the world as seen by the film's hero, a farm-machine operator, a not very accomplished musician, a not very happy father, a man who is stubbornly trying to bind up together the prose of life and his naive poetic dream.

Boris BERMAN



У мінскім Палацы мастацтва працуе выстаўка, прысвечаная класіцы беларускай літаратуры, драматургі і тэатральнаму дзеячу В. Дуніну-Марцінкевічу. Габелены і кераміка, акварэлі і графічныя лісты, шматлікія жывапісныя палотны знаёмяць з героямі яго твораў, расказваюць пра сучаснікаў і саратнікаў В. Дуніна-Марцінкевіча У. Сыракомлю, С. Манюшку, К. Капіноўскага. НА ЗДЫМКАХ: у зале выстаўкі; А. ШАТЭРНІК. «Дунін-Марцінкевіч».

Фота Я. КАЗЮЛІ.

## МУЗЕЙ-КВАТЭРА ЯНКІ КУПАЛЫ

Два невялікія пакойчыкі на другім паверсе корпуса млынзавода ў Пячышчах (Татарыя) займаў у гады вайны Янка Купала. Цяпер тут размясціўся музей беларускага песняра. Ва ўрачыстай цырымоніі адкрыцця новай экспазіцыі музей-кватэры ўдзельнічалі міністр культуры Татарыя І. Алееў, дырэктар Дзяржаўнага музея рэспублікі Л. Валеева, госці з Беларусі, выкладчыкі і навучэнцы школ.

Аўтары экспазіцыі зрабілі ўсё магчымае, каб той нялёгка перыяд жыцця паэта бгў адлюстраваны найбольш поўна. Старанна падабраныя экспанаты яскрава сведчаць пра плённую творчасць песняра ўдалечыні ад родных мясцін.

М. НАЗАРАЎ.

## МУЗЫКА ДЛЯ ЁСІХ

Выкананнем шэдэўра сусветнага музычнага мастацтва — Трэцяй «Шатландскай» сімфоніі Ф. Мендэльсона — акадэмічны сімфанічны аркестр БССР адкрыў сорок шосты канцэртны сезон у Беларускай дзяржаўнай філармоніі. У канцэрте ўдзельнічаў народны артыст ССРЭ Э. Гілець.

— Гэты сезон, як і папярэднія, прадоўжыць прапаганду твораў сусветнай класікі, пазнаёміць слухачоў з новымі работамі савецкіх кампазітараў, — сказаў кіраўнік філармоніі Ю. Гільдзюк. — Працягваючы добрую традыцыю, мы ўключылі ў свае планы шматлікія канцэртныя цыклы, якія карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў гледачоў. Будзе арганізаваны цыкл сімфанічных канцэртаў для студэнцкай моладзі мінскіх інстытутаў — замежных моў, медыцынскага, радыётэхнічнага. Для сельскіх працаўнікоў у толькі што адкрытых філіялах Белдзяржфілармоніі — Палацах культуры Любанскага, Старадарожскага раёнаў — падрыхтаваны спецыяльныя праграмы «Сустрэчы з музыкай».

Як і летась, мы падрыхтавалі розныя абанемента для рабочых прадпрыемстваў, настаўнікаў, вучняў. Падзеяй сезона стане традыцыйны фестываль «Беларуская музычная восень», на які запрошаны многія вядомыя выканаўцы з Масквы і Ленінграда, Кіева і Вільнюса, іншых гарадоў нашай краіны. Пройдзе і рэспубліканскі тыдзень «Майстры мастацтваў — працаўнікам вёскі».

Л. КОЗИНА.

## ВЕРНІСАЖ У СТАЛІЦЫ

У Маскве, у Цэнтральным Доме кіно, адкрылася выстаўка мастакоў-пастаноўшчыкаў студыі «Беларусьфільм». У экспазіцыі прадстаўлены эскізы да кінафільмаў, выкананыя старэйшымі мастакамі беларускага кінематографа Яўгенам Ганкіным, Вячаславам Кубаравым, Уладзімірам Белавусавым, Яўгенам Ігнацьевым. Выстаўка прысвячаецца 60-годдзю Беларускага кіно, якое будзе адзначацца ў будучым годзе.

Н. КОСЦЕРАВА.

## ПАДТРЫМЛІВАЕЦА ЁСЁ ПРАГРЭСІЎНАЕ, ШТО ЁЗБАГАЧАЕ КУЛЬТУРУ

# ПАРТЫЯ І САВЕЦКАЯ ЛІТАРАТУРА

У чым сутнасць і сэнс партыйнага кіраўніцтва літаратурай — такая тэма гутаркі карэспандэнта Агенцтва друку Навіны з вядомым крытыкам, сакратаром праўлення Саюза пісьменнікаў ССРП Юрыем СУРАЎЦАВЫМ.

— Якія асноўныя прынцыпы кіраўніцтва КПСС мастацкай культурай і як яны складаліся?

— Культурныя задачы, якія адпавядаюць эпохальным змяненням, былі вылучаны, тэарэтычна абгрунтаваны і сфармуляваны У. І. Леніным яшчэ ў дарэвалюцыйны час і ў першыя гады пасля Кастрычніка. Мастацтва трэба наблізіць да народа, а народ да мастацтва... Літаратура, якая адушаўляецца ідэяй служэння народу, павінна ўнутрана, духоўна «зліцца» з барацьбой за сацыялізм. Так ставіў пытанне Ленін.

І ў імя вырашэння гэтых каласальных па многабаковаму зместу задач ён стаяў за паслядоўнае і кампетэнтнае кіраўніцтва развіццём літаратуры і мастацтва. Пры сацыялізме (і толькі пры сацыялізме) «кожны мастак... мае права тварыць свабодна, згодна са сваім ідэалам, незалежна ні ад чаго, — гаварыў Ленін Клары Цэткін у 1920 годзе. — Але, зразумела, мы — камуністы. Мы не павінны стаяць склаўшы рукі і даваць хаосу развіцця, куды хочаш. Мы павінны планамерна кіраваць гэтым працэсам і фарміраваць яго вынікі». Разуменне, што мастацкая творчасць вельмі спецыфічная, імкненне, зыходзячы з гэтай спецыфікі, уключыць намаганні мастакоў у агульны ход будаўніцтва новага жыцця, захапіць іх гуманістычным сэнсам і пафасам гэтага будаўніцтва, каб яны былі ў духоўным авангардзе абнаўлення, — вось якая дыялектыка «агульнага» і «асаблівага» адкрывалася за ленынскай праграмай. На аснове менавіта такой праграмы вырасталі прынцыпы культурна-мастацкай палітыкі нашай партыі.

— Хацелася б больш ясна ўявіць гістарычную дынаміку гэтай палітыкі...

Найбольш пераканаўчыя ў гэтым выпадку канкрэтныя прыклады. Так, у 20-я гады, у пачатковы перыяд пабудовы новага грамадства, калі

гутарка ішла пра дасягненне элементарнай усеагульнай пісьменнасці народа, задачы, якія стаялі перад савецкай літаратурай і мастацтвам, натуральна, былі іншага характару, чым сёння. Далучэнне да духоўнай культуры, абуджэнне цікавасці да яе, набліжэнне мастацтва да масаў — гэта было тады галоўным. У нашы дні, у эпоху развітога сацыялізму, патрабаванні да літаратуры, натуральна, ускладняюцца. І адна з прычын: цяпер мы маем справу «з самым чытаючым у свеце народам», эстэтычны ўзровень якога ў масе сваёй высокі.

Сёння партыя дабіваецца ад літаратуры і мастацтва таго, каб чалавек выхоўваўся не толькі як носьбіт пэўнай сумы ведаў, але перш за ўсё як грамадзянін сацыялістычнага грамадства, з уласцівай для яго мараллю і інтарэсамі, высокай культурай працы і паводзін.

— Як спалучаюцца прынцыпы партыйнага кіраўніцтва са свабодай творчасці мастака?

— Ленін бачыў і падкрэсліваў глыбока грамадскі змест паняцця «свабода творчасці пры сацыялізме», вучыў разумець яго антыіндывідуалістычны сэнс. Ён лічыў, што не існуе спраўднай свабоды без барацьбы за ішчасце народа, за мір, за сацыялізм. А вось такая свабода творчасці ўзбагачае мастака, адкрывае перад ім новыя прасторы для наватарства, для мастацкіх адкрыццяў.

Разумеючы, якая тонкая гэта сфера — мастацкая творчасць, партыя асцярожна, тактычна і беражліва ажыццяўляе сваю накіроўваючую функцыю. Яна ніколі не робіць замаха на права мастака, вобразна кажучы, заставацца сам-насам са сваёй творчасцю. Ніхто не ўмешваецца ў гэты працэс, не дыктуе тэм, ідэй, сюжэтаў — савецкаму мастаку прадастаўлены самыя шырокія магчымыя для творчых пошукаў. Аднак партыя не адмаўляецца ад сваёй ідэйна-стыму-

люючай ролі. Яна садзейнічае таму, каб мастацтва кіравалася ідэяй служэння інтарэсам народа. Скажам, яна папярэджвае ад таго, каб актуальнасцю тэмы прыкрываліся шэрыя, убогія ў мастацкіх адносінах рэчы, каб аўтары літаратурных твораў засталіся ў вузкім коле дробязей быту, а выступае за тое, каб яны жылі клопатамі краіны і свету.

Выхаванне чытачоў літаратурай — гэта перш за ўсё выхаванне праўдай. Таму партыя выступае як супраць так званай «лакіроўкі» рэчаіснасці, так і супраць імкнення акцэнтаваць увагу толькі на цэневых з'явах нашага жыцця, якое звычайна выліваецца ў павярхоўнае, сумнае, бяскрылае апісанне быту. У той жа час партыя падтрымлівае крытыку недахопаў, якія перашнаджаюць нашаму руху наперад і вядуцца з пазіцыі глыбокай грамадзянскай зацікаўленасці ў дабрабыце Савецкай краіны і яе народа. Такім чынам, пазіцыя пісьменніка набывае тут асноватворнае значэнне.

У нашы дні, калі савецкі народ заняты ўсебаковым удасканаленнем грамадства развітога сацыялізму, асабліва важна відаць адносіны партыі і дзеячаў культуры — гэта сумесная, дружняя праца аднадушцаў.

— У якіх формах ажыццяўляе сёння КПСС сваё ўздзеянне на мастацкую культуру?

— Партыя аказвае ўздзеянне на яе ўсім курсам сваёй унутранай і знешняй палітыкі, усёй паўнатой сваёй дзейнасці.

Ну а калі трэба выказаць сваю думку аб справах непасрэдна ў сферах мастацкай творчасці, наша партыя, як вы ведаеце, робіць гэта — і на сваіх з'ездах і пленумах, і спецыяльнымі пастановамі, галоўны сэнс якіх арыентаваць творчыя кадры, згуртаваць іх, абудзіць у іх новую самадзейную творчую ініцыятыву.

У апошнія дзесяцігоддзі было прынята некалькі вель-

## ГЛЫБОКІЯ КАРАНІ КУРАНЁЎ

На экране зноў героі мележаўскай прозы, народнае жыццё ў складаны перыяд 20—30 гадоў, калі ў Беларусі здзяйсняўся пераход да сацыялістычнага гаспадарання і калі ў свядомасці людзей адбывалася ломка векавых традыцый. У кінастатрах рэспублікі дэманструецца стужка «Подых навалніцы» — працяг экранізацыі цыкла «Палеская хроніка» лаўрэата Ленінскай прэміі Івана Мележа. Летась з вялікім поспехам дэманстравалася мастацкі фільм «Людзі на балоце», створаны па аднайменнаму

раману, які з'яўляецца першай часткай «Палескай хронікі». На XV Усеагульным кінафестывале ў Таліне стужка заваявала галоўны прыз. Па раманах «Людзі на балоце» і «Подых навалніцы» Беларускай тэлебачаннем створаны таксама трохсерыйны тэлеспектакль, а ў Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай тэатры імя Янкі Купалы доўгія гады ідзе спектакль «Людзі на балоце».

Прапануем вашай увазе нататкі пра новы фільм «Подых навалніцы».

«...Людзі хавалі мёртвых, біліся ў горы над імі, бедавалі пра любых сваіх, жаніліся з імі, людзі жалі і малацілі, снедалі і вячэралі. Да людзей ішлі нязвычайныя, нязведаныя перамены, якія павінны былі зрабіць усё такім, якім яно не было ніколі. Людзі жылі, як і дзесяць, і сто гадоў, і жылі, як не жыў яшчэ ніхто, ніколі... Даўня і новае, дробнае і вялікае — усё было ў гэтым жыцці разам, злівалася, перамешчалася, лілося адной вірлівай, шырокай, няспыннай ракою...»

Скіраванае мележаўскімі радкамі, вока кінакамеры выхоплівае ўспененую вадаспад рачную плынь. Такі ж вірлівы, неспакойны, узрушаны імклівымі пераменамі прыходзіць у палескія Курані дваццаць дзевяты год.

Гэта год, калі куранёўцы, як і хлебасці ўсёй перамеранай савецкім сажнем зямлі, пасялянску разважна і памяркоўна вывяраюць сваю дарогу ў «калякцію».

— Дзе ёто відана, каб усё сяло ды як адно жыло! — з уласцівым ёй досціпам складае афарызм цётка Сарока.

Дзе гэта відана... Экран бярэ нас у сведкі: нялёгка было аддаць сваё, кроўнае; вывесці карову-карміцельку або коніка, якія былі, лічы што, членамі сямей; не стала забыцца на шумныя ўздыкі за сцяной, на радасць устаць уночы, адчыніць дзверы жылога хлява...

І разам з тым западае ў памяць выдатная лакалічная сцэна: бацька, ведучы каня ў арцель, падсаджвае на яго трох сыноў-малалетак.

— Астатні раз на адзіналічым едзеце!

Гэта ўжо словы чалавека, радага сваім дачыненнем да новага, да нязнамых раней вялікіх і да лепшага перамена. Фільм глядзіцца не проста зрокава-слыхава, ён глядзіцца нашай жыццёвай і чытацкай памяццю. Стома летыяга сенавання, свежая разора, клёкат буслоў на застрэшшы, родны беларускі напеў... Стужка мае цікавае апэратарскае вырашэнне. Дзмітрый Зайцаў уносіць у кінематографічнае чытанне Мележа часцінку сваёй душы,

мі важных пастаноў ЦК КПСС, якія датычаць літаратуры. Напрыклад, «Аб літаратурна-мастацкай крытыцы» (1972 год), «Аб працы з творчай моладдзю» (1976 год), «Аб творчых сувязях літаратурна-мастацкіх часопісаў з практыкай камуністычнага будаўніцтва» (1982 год).

Сёння плённасць першых дзвюх ужо відавочная. Яны ў многім садзейнічалі нараджэнню ў літаратуры той «прыліўнай хвалі», аб якой гаварылася на XXVI з'ездзе КПСС. Актыўна рэагуюць савецкія грамадска-мастацкія часопісы на апошнія пастановы. Умацоўваецца і расшыраецца іх шэфская дапамога і сувязь з буйнейшымі будоўлямі, важнымі прамысловымі і аграрнымі раёнамі краіны. Усё большае распаўсюджанне атрымліваюць Дні савецкай літаратуры, якія ахопліваюць усё новыя і новыя рэспублікі, вобласці, гарады.

У час такіх літаратурных святаў пісьменнікі цесна сутыкаюцца са сваімі чытачамі, з іх жыццём, з іх прафесійнай дзейнасцю, густамі, запатрабаваннямі. Нярэдка менавіта ў такіх паездках знаходзяць яны герояў сваіх будучых кніг, чэрпаюць тэмы для сваіх твораў. Цікава для іх і пачуць сумленную, аб'ектыўную думку пра сваю творчасць. Многа выносяць з такіх сустрэч і чытачы: далучаюцца да сакрэтаў творчасці, вучацца глыбей разумець твор, яго задуму.

Такім чынам, партыя своечасова і дакладна ўказала на неабходнасць і плённасць сувязей літаратуры і працы, неабходнасць іх развіцця.

Вялікая ўвага літаратуры і мастацтва была ўдзелена і на сёлетнім чэрвеньскім Пленуме. Генеральны сакратар ЦК КПСС Юрый Уладзіміравіч Андропаў у сваёй прамоўе на гэтым Пленуме зноў сказаў аб прынцыпах партыйнага кіраўніцтва культуры. Партыя падтрымлівае ўсё, што ўзбагачае культуру і садзейнічае ажыццяўленню яе галоўнай задачы — фарміраваць і ўзвышаць духоўныя патрэбнасці чалавека, уплываць на яго. Партыя беражліва адносіцца да талентаў, ёй чужыя метады адміністравання і густаўшчыны. Але яна не можа быць аб'явавай да ідэйнага зместу мастацтва і будзе накіроўваць яго так, каб яно служыла інтарэсам народа. Усё гэта — працяг ленінскай лініі ў сферы мастацкай культуры, лініі плённай і ўчора, і сёння, і заўтра.

Гутарку вяла  
Вікторыя ЛАЎРЭЦКАЯ.

## ДЗЕ КОЖНЫ ГУК АЗЯБЛАЙ СІНІЧКАЙ ЦІНЬКАЕ...



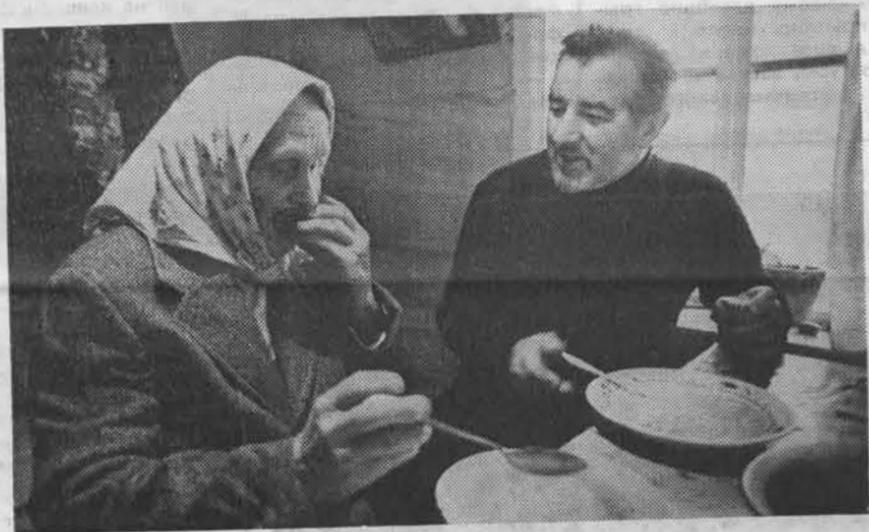
У паэзіі Рыгора Барадуліна істотна не толькі думка, пачуццё, назіранне, прысутныя ў вершы, але і іх транскрыпцыя — як яны кажуцца, як гучаць; істотна само казанне, сама гамонка, самі словы...

Барадулін заўважае ўсё, што адбываецца і робіцца па-за ім — у наваколлі. Аднак, здаецца, ён не ўмее заўважаць сябе і, адпаведна, раскрываць свой унутраны свет, і сам ён сваёй першай асобай прысутнічае ў вершы як бы наплывамі — аб'яўляючыся-ўхіляючыся. Ён гаворыць пра іншых і пра іншае, а пра сябе — не. А калі і гаворыць, дык пра сябе мінулага, пра таго, кім перастаў ужо быць. Аднак потым ты пачынаеш бачыць, што гэтая «інтравертная» прастора перад табою, вось тут, і гэта не што іншае, як сам верш. Верш, які стаў суб'ектам, верш, які нічога не гаворыць пра сябе, бо гаворыць сабою. Суб'ектнасць і суб'ектыўнасць барадулінскага верша — суб'ектнасць і суб'ектыўнасць прыроды, дзе няма двух аднолькавых дрэў.

З прыродай Барадулін знітаваны круўнымі і шчырымі сувязямі. У ёй пачатак яго радаводу, роду. У яго паэзіі словы — маці, бацька, зямля, жыццё, маленства, прырода — пазнаюць адно другое і хочучь пісацца з вялікай літары. Барадулін маналагічны, але ў ягонай маналагічнасці адчуваецца шматгалоссе. Ён не спавядаецца і не прапаведуе, але за яго гэта робіць пушча, чые карані — «працавітыя вязні зямныя», вандруны дым бульбоўніка, што спавядаецца, «калі разыходзяцца лета з вясенню палюбоўна», «дзятлічка снежнарутая, як сляза па Радзіме, чыстая», сонца, якое наканавала паэту «не ведаць змрочых лёхаў немагчы», матчына мова, дзе «кожны гук азяблай сінічкай цінькае...»

Прырода — метафарычная, прырода — вобразная, вобразная і метафарычная і творчасць Барадуліна.

Галоўны, аналітычна-сінтэзуючы орган у ягонай паэзіі — метафара. Паэта калі-нікалі папракаюць, што ён паўтараецца, што ён застаецца ў тым самым абсягу вобразаў, інтанацый, тэм. Ён і сапраўды паўтараецца, аднак арганічна; і сапраўды застаецца ў тым самым абсягу, аднак дынамічна, на месцы яго няма. І замест малаплённых спроб «падцягваць» творчасць Барадуліна да ўзроўню таго, што існуе ў літаратуры, можа, варта было б «апусціць» яе да ўзроўню таго, што існуе ў прыродзе, і параўнаць, напрыклад, яго паэтыку з паэтыкай ручая... Гледзячы ў яго, мы змаглі б, напэўна, убачыць, якія рухавыя, плынныя, імпульсіўныя словы ў вершах паэта, як улукаткі яны цякуць, адначасова парадкуючыся і выбіваючыся з гэтага парадкавання, пачулі б, як яны гутараць з рэчаіснасцю, усім характарам свайго току, усімі мадуляцыямі свайго голасу рэагуючы на яе адметнасці — на яры, пералескі, узгор-



кі, пясчаныя выдмы, балаціны, крушні, зразумелі б, што яны не маюць іншай мэты, апроч мэты цячы, звінецць, жыць («рунецць, красаваць, налівацца») і што ўсе барадулінскія вершы ў гэтым сэнсе біяграфічныя, ва ўсіх іх флюіды перажытага...

Паміж рознымі абсягамі творчасці Барадуліна не існуе розкай мяжы. Варта яму крыху змяніць інтанацыю, «нахіл» (прыкладзе — ён, дарэчы, перакладае шмат — рука Барадуліна пазнаецца адразу. Ён перакладае, нібы «піша сябе», аднак, тым не менш, гэта амаль што эквілінарнае ўзнаўленне арыгінала.

Рыгор Барадулін — адзін з самых арыгінальных і плённых беларускіх паэтаў нашых дзён. Ён паспявае шмат што зрабіць, шмат дзе пабываць. Ён ва ўсім мусіць пераканацца сам, сам да ўсяго дакранаецца. Часам хочацца расхінуць гушчар барадулінскіх твораў, паглядзець, што за ім. Але гэта нічога табе не дасць. Барадулін у тым, што кажа.

Алесь РАЗАНАУ.

НА ЗДЫМКАХ: паэт чытае свае вершы ля брацкай магілы закатаваных фашыстамі мірных жыхароў Беларусі; Р. БАРАДУЛІН у Бярэзінскім запаведніку; у гасцях у цёткі Марылі ў роднай вёсцы; дома за працай.

Фота Я. КОКТЫША.

свой погляд. Скажам, сцэна пахавання Верачкі — дачкі Ганны і Яўхіма — здымаецца як бы з няпэўнай рэкасію. Здзіўляецца псіхалагічнай выверанасці прыёму: па чыёй гэта «віне» расплываюцца перад вачыма кветкі, такія няціпла жывыя і яркія тут, на могілках?..

Акцёрскі ансамбль. Што й казаць, глядач экранізацыі заўсёды крыху прадузятая ставіцца да ўвасаблення вобразаў літаратурнай класікі. Таму палюбіцца глядачу так, як палюбілася чытачу мележаўская Ганна-рабінка, Ганна з вачыма, што спелыя вішні, з палескім гаварком «ето» і «було» — ці не поспех для актрысы Алены Барзавой? Дарэчы, яе Ганна з першай часткі экранізацыі — фільма «Людзі на балоце» на традыцыйным Усесаюзным кінафестывалі, які сёлета праходзіў у Таліне, прызнана лепшай жаночай роляю.

Акцёрскі ансамбль таксама адзначаны спецыяльным прызам на фестывалі ў Карлавых Варах. Работа творчага калектыву на чале з рэжысёрам Віктарам Туравым мае глыбокае нацыянальнае гучанне і тым заваёўвае прыхільнасць шырокага глядача.

Алена ЦІХАНОВІЧ.

# ІНТЭРВ'Ю НА ГРЫБНОЙ ПАЛЯНЦЫ

Вось і надышла пара, калі заядлыя грыбнікі, здаецца, зусім не спяць. За кошык — і ў ранішні лес. Іду і я. Не адна, а з такім незвычайным грыбніком, як кандыдат біялагічных навук Галіна СЯРЖАНІНА, аўтар вядомай кнігі пра грыбы — «Макраміцэты». У лес яна збіралася, як Шэрлак Холмс: захпіла з сабою лупу, нож, празрыстыя цэлафанавыя мяшчкі, шкалу колераў, лінейку, бланкот, ручкі, на-

рэшце, паперкі для этикетак — будучых «пашпартоў» знойдзеных грыбоў.

Для нас існуюць толькі баравікі, грузды, лісцікі, падасінавікі, падбярэзавікі... Для Сярганінай — яшчэ і маленькія далікатныя веярочкі, і мудрагелістыя рагатыя кусцікі. Разложыць яна свае знаходкі — і сустрэчная гаспадыня, якая ўсё жыццё каля лесу працяла, толькі рукамі развядзе: «Няўжо гэта ўсё ў нашым лесе вырасла, няўжо гэта грыбы!»

— Тое, што мы збіраем у кошык, толькі маленькая частка грыбнага царства, — расказвае Галіна Іванаўна. — Сярод грыбоў ёсць падобныя на вялізныя кавун, а ёсць такія, што толькі ў мікраскоп убачыш. Адно жыўць у глебе, другія ў вадзе, трэція — нават у вадкім паліве.

Даследчыкам апісана больш за 80 тысяч грыбоў. Добрая тысяча з іх расце ў Беларусі, і больш як 200 відаў грыбоў з гэтага мноства — ядомыя.

Ніводная расліна не расце гэтак хутка, як грыб. Варта крануцца грыбніцы ў рост, як праз тры гадзіны ўжо вылазіць з-пад моху ці прэлага лісця малосенны грыбок. Яшчэ суткі — і крамяны прыгажун просіцца ў кошык. Век грыба кароткі — часу прырода адпуская яму столькі, каб выспелі споры. Грыбы з сухой мякаццю жыўць болей, а чага нават дзесяць, а то і больш гадоў. Імкліваму развіццю грыбоў спрыяюць цяпло і вільгаць. А вось рэзкія ваганні тэмпературы, засуха або, наадварот, зацяжныя дажджы мо-

гуць зусім спыніць рост грыбоў.

...Вось і першая знаходка — вялізны пень, густа абсыпаны апенкамі. Галіна Іванаўна зрэзала толькі некалькі.

— Вельмі смачны, духмяны грыб, а адносіць яго да класа паразітаў, — тлумачыць яна. Апанаваны маладзенькі хвойнік, можа загубіць яго за дватры гады. Але, на шчасце, апенкі часцей аблюбоўваюць пні, жывячыся нежывой драўнінай.

— Скажыце, а на якія карысныя рэчывы багатыя грыбы?

— На розныя арганічныя і мінеральныя злучэнні. Бялку ў іх значна больш, чым у гародніне, а ў высушаных баравіках нават больш, чым у мясе. Ёсць у грыбах і каштоўны тлушч. З вугляводаў у грыбах знайшлі глікаген, альбо жыўельны крухмал. Гэта загадка грыбнага свету, бо ў іншых раслінах глікагену няма. Не бедныя грыбы і на мікраэлементы: утрымліваюць калій, фосфар, магній, натрый, кальцій, жалеза, серу, хлор.

— Які ж лес самы шчодрый для грыбніка?

— Змешаны бярозавы, яловы і сасновы, а бядней за ўсіх — лісцявы гай. Рыжыкі растуць часцей у маладняку і новых хвойных пасадках. Хвойнік з рэдкімі бярозамі любяць маслякі. Нарэзач і паўнютки кошык — гэта грыбная «проза». Баравікі ж хаваюцца там, дзе чарнічнік, верас, мурашнікі, чырвоныя мухаморы і жоўтыя валуі. Растуць толькі ў старых лясах — у дубровах, барах, пераважна ў нізінах. Калі бачыце, што сярод елак стаяць разгалістыя бярозы, спяшайцеся да іх: можна натрапіць на неруш.

Калі восень цёплая і дажджлівая, то ў наступным годзе можна чакаць добрага ўраджаю грыбоў. Звычайна ён выпадае раз у чатыры гады.

— Галіна Іванаўна, відаць, у вас ёсць і іншыя парадныя грыбнікі...

— Па-першае, трэба захпіць з сабой палачку з развілкай на канцы, каб не давалося лішні раз кланяцца, бо грыбы хаваюцца ад вока то пад лісток, то пад грыўку травы, то пад галінку. Збіраючыся ў лясны паход, трэба апрануцца адпаведна: там і ранішняя раса, і калючыя галінкі...

Не варта гойсаць па лесе з канца ў канец. Зрэзаў адзін грыб — патупай вакол, пашукай: многія грыбы растуць кампаніямі, асабліва грузды, рыжыкі, зялёнкі... Класці іх лепш у кошык: у вядры ім не хапае свежага паветра, яны «гараць». А прынеслі грыбы дадому — адразу пасарціруйце, пачысціце і перапрацуйце. І яшчэ: добра вывучыце знешнія прыкметы па даведніках грыбоў.

...Выходзім з лесу. Заглядаю ў свой кошык — на дне ўсяго некалькі апенек. А ў Галіны Іванаўны — паўнютки, чаго ў ім толькі няма! Яна жартуе: гэта ж яшчэ толькі разведка была. Што ж, і ад разведкі такой прыемнасць і карысць вялікая. І зусім не бяда, што амаль пусты мой кошык. Затое, як шмат новага даведлася я пра грыбы — такія знаёмыя і такія таямнічыя — на гэтых лясных палянках.

Лілія ЛАМСАДЗЕ.



Такі незвычайны грыб — далёкі родзіч баравіка, у навуцы мае назву «баран» [з роду тругавікоў] — папчасціла знайшці сёлета мінчаніну М. САЛЯНІКУ. Вага «барана» больш за шэсць кілаграмаў, і аказваў ён надзіва смачным.

## У вашу калекцыю

Выпушчаны паштовы блок, прысвечаны поспехам савецкіх людзей у асваенні космасу. На малюнку на фоне стылізаванага касмічнага пейзажа размешчаны эмблемы сумесных пілаціруемых палётаў савецкіх касманаўтаў з касманаўтамі ЗША, ЧССР, ПНР, ГДР, НРБ, ВНР, ДРВ, Рэспублікі Куба, МНР, СРР і Францыі. У цэнтры кампазіцыі эмблема савета «Інтэркосмас» і тэкст: «Міжнародныя пілаціруемыя палёты СССР».

Адзначыў сваё 200-годдзе Ленінградскі дзяржаўны акадэмічны тэатр оперы і балета імя С. М. Кірава. Гэтай падзеі прысвечаны маркі, канверт і гашэнне карэспандэнцый памятных штэмпелем. А да 50-годдзя Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета быў выпушчаны канверт з адлюстраваннем тэатра і юбілейнай лічбай «50». У дзень юбілею 25 мая на паштамце Мінска карэспандэнцыя гасілася юбілейным памятным штэмпелем.

Споўнілася 2000 год сталіцы Узбекскай ССР

## Гумар

Жонка — мужу:  
— Я дайно ўжо прывыкла да тавай неахайнасці і раззубленасці. Я прывыкла да таго, што ты скідаеш попел на падлогу, забываеш гасіць за сабой свят-

ло. Але пакласці блін на прайгравальнік замест пласцінкі — гэта я бачу ўпершыню.

— Вадзіцель, вы п'яны!

— Сэр, спытайце ў Глазга любога, і вам скажуць, што Макферсан — самы лепшы вадзіцель сярод усіх алкаголікаў горада!

Л. КОЛАСАУ.

# ЗАВІРУХА

Музыка Э. ХАНКА

Словы Г. БУРАЎКІНА

Moderato

Белы снег, белы снег, белы снег — белы  
цень.  
Белы снег, белы снег, белы снег — белы  
дзень.  
Ты куды мяне клічаш, паслухай? За ві-  
руха мяне, за віруха... На дварэ ні машын, ні людзей, на дварэ  
ра ні машын, ні людзей. За віруха мяне, за віруха, ты куды  
ды мяне клічаш, паслухай? На дварэ  
ра ні машын, ні людзей, ні машын, ні людзей.

2. Белы // Як дзе

Паўтараць ад 3-га вопіту па наступовага агасаванні.

Белы снег, белы снег, белы снег — белы цень,  
Белы снег, белы снег, белы снег — белы дзень.  
Ты куды мяне клічаш, паслухай!  
Завіруха мяце, завіруха...  
На дварэ ні машын, ні людзей.  
Белы снег, белы снег, белы снег — белы след.  
Белы снег, белы снег, белы снег — белы свет.  
За табой асцярожна ступаю,  
Засыпае нас снег, засыпае,  
Патрапляю ў замецены след.  
Белы снег, белы снег, белы снег — белы клён.  
Белы снег, белы снег, белы снег — белы сон...  
Як паходня, твой шаль ружавее,  
На зямлі — я і ты, і завая.  
І вакол — ні вачэй, ні вакон.

## СПОРТ

У АДНОЙ восьмай фінала розыгрышу Кубка еўрапейскіх чэмпіёнаў футбалісты мінскага «Дынама» сустрэліся ў Венгрыі з камандай «Раба» ЭТА. Гульня завяршылася з лікам 6:3 на карысць беларускіх спартсменаў.

Асабліва вызначыўся нападаючы «Дынама» Віктар Сокал. На яго рахунок тры забітыя мячы.

МІЖНАРОДНЫ турнір «Мінск-83» па міжнародных шашках завяршыўся ў беларускай сталіцы.

Пераможцам стаў гросмайстар з Ленінграда Міхаіл Каранеўскі. Другое і трэцяе месцы раздзялілі мінчанін Анатоль Гантварг і галандзец П. Стокел.

СТАРТАВАЎ чэмпіянат СССР па баскетболу. У першым матчы мінскі «Гарызонт» сустрэўся з алмацінскім «Універсітэтам» і перамог з лікам 99:66. Найбольшую колькасць ачкоў беларускай каманды

дзе прынесла Галіна Савіцкая: 22.

ЗАВЯРШЫЎСЯ ўсеагульны турнір бадмінтаністаў на прыз МДУ на Ленінскіх гарах.

Уладальнікам аднаго з прызоў стаў дзесяціразовы чэмпіён Савецкага Саюза мінчанін Анатоль Скрыпко.

АСАБІСТА - КАМАНДА НАЕ першыства сельскіх коннікаў прайшло ў Латвіі.

У канкурсе «Прыз адкрыцця» пераможцам стаў беларускі спартсмен Уладзімір Буткевіч. Трэцяе месца заняў яго таварыш па камандзе Ігар Пяршай.

У РАЎБІЧАХ адбыўся летні чэмпіянат Савецкага Саюза па біятлоне.

Мінскі юніёр Канстанцін Вангін узнагароджаны залатым медалём за першае месца ў эстафеце 4x7,5 кіламетра.

СУСВЕТНАЕ першыства дзюдаістаў прайшло ў СССР.

Найбольшую колькасць залатых медалёў заваявалі японскія атлеты. На ліку зборнай СССР, за якую выступаў і мінчанін Віталь Пясняк, дзве вышэйшыя ўзнагароды.

## РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

## НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.  
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня  
выдавецтва ЦК КП Беларусі.  
Зак. 1795